

A regölyi könyv-tár könyvtárrá válása

Falunk népe mindig is érdeklődő, olvasni szerető nép volt. A felszabadulás előtti időkből, 1934-ről vannak pontos adataink: akkor az újságolvasási igény havi 2200 újság és folyóirat járatásában nyilvánult meg. Ugyanebben az időben a 3200 lelkes községben négy nyilvános és két iskolai könyvtár működött 1820 kötet könyvvel, magántulajdonban pedig 500 kötet volt. Az 1780 kötetből tehát egy főre akkor 0,8 könyv jutott.

A felszabadulás után, de különösen az elmúlt 15–20 évben falunk lakossága már sokkal nagyobb mértékben tudta kielégíteni betűszeretét, mind könyvvásárlással, mind az újságok járatásával. Ezt mutatják a következő adatok: 1969. február 1-én a községi, a tsz, a szociális otthon és a pártszervezet könyvtárában 8000 kötet állt a lakosság rendelkezésére. Egy lakosra 3,6 kötet könyv jutott. Ebben az időpontban a lakosság saját könyve 17 900 kötet volt. Így az összes könyv a községben 25 900 kötet, egy személyre 11,5 könyv jutott. Két évvel később, 1971. február 1-én az általános selejtezés után a köztulajdonban levő könyvek száma 7000 kötetre csökkent. A saját könyvek száma viszont már 25 200 kötet. A községben 32 200 könyv van, ami egy főre vetítve 15,3 kötetet jelent.

Nemcsak a könyvek száma nőtt ilyen örvendően, hanem az újságoké és folyóiratoké is: a havi darabszám 10 680.

Hogy a könyvek száma a lakásokban ilyen szépen gyarapodik, összefügg ugyan a lakáskultúra emelkedésével is, de *a fő hajtó, mozgató erő a könyvtár. A könyvtár, amely nemcsak sok könyv együttlétét jelenti egy tároló helyen, hanem olyan helyet is, ahol az olvasást, a könyvet, a könyvvel való bánást megszerettetik az emberekkel.*

A szó első értelmében vett könyvtárunk tehát viszonylag sok könyv együttesét jelentette. Aki ismerte és szerette a könyvet, az olvasás öröme, az kölcsönözhetett akkor is, de *mint hely, a könyvnek az otthona, ahova be lehetett volna hívni az embereket, meghallgattatni velük néhány verset vagy könyvrészletet, ilyen helyünk, tehát valóságos könyvtárunk nem volt.*

Tanácsunk tisztában volt a könyv, a könyvtár jelentőségével, de anyagi helyzetével is, s így csak fontossági sorrendben tudta feladatait megvalósítani. 1963 őszén az iskola tantestületi szobájából önálló helyiségbe költöztettük át a könyvtárat. Itt egy 5×6 méteres teremben sza-

badpolcos rendszerrel helyeztük el a könyveket, s egy 10×6 méteres termet olvasóteremnek rendeztünk be. Az állomány ekkor 4000 kötet körül járt, s évi 14 000 Ft-ot állítottunk be könyvvásárlásra.

Ezen idő óta *Agoston Zoltánné* pedagógus végzi nagy ügyszeretettel a könyvtárosi munkát. Az új, önálló helyiségben ugrásszerűen tudta növelni a könyvtárak taborát. A heti 2×2 óra már régen nem volt elegendő az igények kielégítésére, így a nyitvatartási időt meg kellett emelni s ezzel együtt természetesen a könyvtáros tiszteletdíját is. A fejlődés és az emberi igények a könyv és könyvtár viszonylatában sem állnak meg. A könyvmennyiség és a választék már kevés. Mennyiségileg és minőségileg is fejleszteni kell a könyvállományt, és az olvasási környezetet minél „otthonosabbá” kell tenni. Ezért felvettük a kapcsolatot a Könyvtártudományi és Módszertani Központtal, és tanácsot kértünk egy modern könyvtár építésére és berendezésére. *A kapott javaslat alapján most épül az új könyvtár a kisáruház emeletén.* A szelfogón, mosdón kívül egyetlen 160 m²-es terem, amelyben az önkiválasztó könyvállványokkal határoljuk el egymástól a különböző olvasótereket, ahol a legmegfelelőbb világítás mellett, kényelmesen és nyugodtan olvashatnak, jegyzetelhetnek vagy tanulhatnak a látogatók. A könyvtár író-olvasó találkozók rendezésére is alkalmas lesz.

Nem kis gond az ilyen könyvtár megteremtése, berendezése, de még nagyobb gond az üzemeltetése, hisz a fűtés-világítás-takarítás költsége többszörösére nő, a könyvtárosi munkát pedig már nem lehet tiszteletdíjas könyvtárossal megoldani, legalább félműszakost kell alkalmazni. Ez a mi viszonylatunkban évi 40 000 Ft többletkiadást fog jelenteni, melynek egyáltalán nincs fedezete, azt a költségvetésből kell biztosítani. De honnan vegyük el? Egyetlen ágazat sincs jelenleg a szükséges mértékben ellátva, nemhogy még el tudnánk venni tőlük. Ezért a „hogyan tovább” igen nagy gond az olyan községekben, mint a miénk, ahol a termelőszövetkezeten kívül nincs más termelőüzem. Bármilyen gond is, *vállalnunk kell*, mert a falu is egyre több „kiművelt emberfőt” igényel, s a műveltség otthonozója, terjesztője a könyv és annak a könyvtár.

Dávid Gyula tanácselnök,
Regöly (Tolna m.)

A leninvárosi gyermekkönyvtár

A leninvárosi gyermekkönyvtár 1968. február 1-én jött létre a Derkovits Gyula Művelődési Központ két helyiségében.

Könyvvállománya 3700 kötet. Ez kevés, mivel egy olvasóra csak 4—5 kötet könyv jut. A város 1290 általános iskolás korú gyermeke közül az elmúlt évben 650 iratkozott be. Az 1971 első felében beiratkozott 570 olvasó száma alapján az év végére 800 gyermek beiratkozását reméljük. Ugyanis a gyermekolvasók számának emelkedése állandó és gyors ütemű: 1967-ben 190, 1968-ban 450, 1969-ben 600, 1970-ben 650. A kölcsönzések száma ugyancsak gyorsan növekedett: az 1968. évi 9365 kötetről 1970-ben 15 511 kötetre, sőt 1971 első félévében több könyvet kölcsönöztünk (9502 kötet), mint 1968-ban az egész év alatt.

Az olvasók toborzása, a velük való foglalkozás igen fontos feladata a könyvtárnak. Az általános iskolák és a könyvtár között nagyon jó a kapcsolat. A gyermekek foglalkoztatása igen sokoldalú és széles körű. Szinte valamennyi beiratkozott gyermekolvasó a könyvtárban tölti szabad óráit. Könyvtárunk nagyon népszerű a gyermekek körében, már csak azért is, mert az itt rendelkezésre álló 25 féle társasjátékból nyitvatartási időben szabadon választhatnak, játszhatnak. A könyvtárnak 22 féle gyermek-és ifjúsági folyóirat jár.

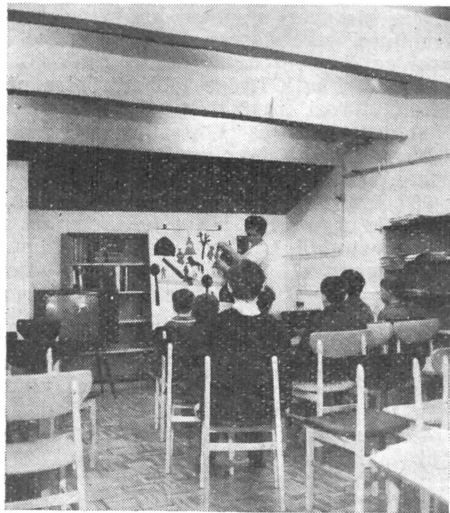
Minden héten kedden és pénteken kötött gyermekfoglalkozásokat tartunk. Ezeket havonta két alkalommal könyvismertetésre, 4 alkalommal „mesepoztócská”-ra kerül sor, melyet többnyire a

magyar népmeseegyűjtemények alapján készítünk. Minden foglalkozáson diafilmet is vetítünk. A foglalkozások az utóbbi időben kibővültek különféle barokchba játékokkal és a könyvtár helyiségében megengedhető ügyességi játékokkal. A kötött gyermekfoglalkozásokra rendszeresen ellátogatnak tanáraikkal az általános iskolák *napközis csoportjai*. Részükre az iskolai év kezdetén megfelelő programbeosztást készítünk, melyet valamennyi napközis nevelő kézhez kap.

A gyermekkönyvtárban eddig a *vetélkedőknek* egész sorozatát rendeztük. A vetélkedők többnyire a felső tagozatos könyvtárlátogató gyermekek részvételével folytak mégpedig a következő témakörökből: Petőfi Sándor élete, munkássága; Gárdonyi Géza és az Egri csillagok; Zalka Máté élete; Népmesék, mondák; Szűkebb hazánk (helyismereti vetélkedő); Lenin élete; Utazz velünk, ismerd meg Magyarországot; Móricz Zsigmond és a Légy jó mindhalálig; Történelmi vetélkedő hazánk felszabadulásának 25. évfordulójára. Ez év első felében Távolban egy fehér vitorla címmel és a Búvár könyvek anyagából rendeztünk vetélkedőket.

A vetélkedők mindig nyilvánosak. A nyerteseket értékes könyvjutalomban részesítjük. Sokkal többre értékelhető azonban az a szellemi haszon, melyet a felkészülések alkalmával szereztek a kézikönyvek, adattárak használatára révén. A versenyzők rákényszerültek, hogy önállóan készüljenek, kutassanak.

Minden évben a *téli és nyári szüniidő*-

Gyermekfoglalkozás a leninvárosi könyvtárban

Részlet a könyvkiválasztó térből

ben — előre megtervezett program szerint — minden napra külön-külön kijelölt foglalkozást szerveztünk. Az elmúlt tanévben a téli szünidő alatt a gyermekfoglalkozásokon hatszáznál több gyermek vett részt, a társasjáték-kölcsönzések száma is meghaladta a hétszázat. A nyári program keretében ebben az évben négy alkalommal rendeztünk kirándulásokat: a Tisza-, a Sajó-partra és a Tiszai Vegyi Kombinát melletti Kiserdőbe. Másik kiemelkedő eseménye volt a nyári foglalkozásoknak a 8 fordulós, 12—12 képből álló képrejtvény sorozat. Anyagát a könyvtárban megtalálható és kölcsönözhető könyvekből állítottuk össze. Egyegy forduló képei két heti időtartamra voltak kifüggesztve.

1969 októberében hoztuk létre a gyer-

mekkönyvtár irodalmi színpadát. Célunk az volt, hogy a gyermekekben felébresztjük és ápoljuk az irodalom, a versek szeretetét. A 20—30 tagú csoport heti egy alkalommal tartja próbáit, ezeken a gyermekek nemcsak a műsort tanulják meg, hanem hallanak a korról is, amelyben a versek születtek. Az irodalmi színpad utánpótlásának biztosítására szavalóversenyt rendeztünk.

Kiemelkedő esemény volt ebben az évben az irodalmi hét alkalmából, április 13-án és 15-én a művelődési központban megrendezett úgynevezett „gyermekolvasók napja”. Mindkét alkalommal egész napos, változatos program biztosította a gyermekek szórakozási lehetőségét.

Nagy Eszter

a leninvárosi gyermekkönyvtár munkatársa

Dr. Moravek Endre 1902 — 1971

1971. október 4-én, életének 70. esztendejében, hosszas betegség után elhunyt dr. Moravek Endre, a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának nyugdíjas osztályvezetője. Halálával a magyar könyvtárügy fáradhatatlan munkása ejtette ki kezéből a tollat, aki nagy életműve érdekében (Vocabularium Abbreviaturarum Bibliothecarii) rendkívüli aszketizmust vállalt.

Könyvtárosi pályáját görög-latin szakos tanári diplomával 1926-ban kezdte az Országos Könyvforgalmi és Bibliográfiai Központban mint díjtalan gyakornok. Hamarosan az Egyetemi Könyvtárba került, amelynek 10 éven át volt munkatársa és osz-

tályvezetője is. Ebben az időszakban jelentek meg első bibliográfiai művei, köztük a legjelentősebb a „Classicaphilológiai irodalom bibliográfiája 1900—1925” (1930). Modern könyvfeldolgozó szakismeretének megalapozását jól szolgálta féléves csereki-küldetése a lipcei Deutsche Bücherei-be (1930), de ez az út ismertette fel vele egyszersmind a fasizálódó német nacionalizmusnak a Duna-mendencei népeket fenyegető veszedelmét is. Szemlélete szakmaiból társadalmivá szélesedett, amint ezt nemzetiségi tárgyú cikkeinek tucatjai tanúsítják. Nemsokára tevélegesen is részt vállalt a hazai németiség fasizálódásának hátráltatásáért folyó küzdelemben, amikor a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium iskolaügyi nemzetiségi ügyosztályára került. A Magyar Szemlében írt cikkei révén ismerkedett meg Szekfű Gyula körével is.

1948-tól újra erőteljesen folytatta könyvtári munkásságát, ugyanis kérésére ekkor helyezték át a minisztériumból az MTA

Könyvtárába. A könyvtár modern feldolgozó munkája az ő irányítása alatt indult meg, és színvonalas katalógushálózata ekkor épült ki. Egymásután jelentek meg a feldolgozó munka segítségét szolgáló cikkei és könyvei, mint például az első magyarországi „Orosz-magyar könyvtártudományi szótár” (1951), vagy a rövid, de frappáns „Kiadványtípusok a katalogizálás szempontjából” c. kis tanulmány. Ezekben az években kezdte el gyűjteni terjedelmes főművének, a Vocabulariumnak anyagát is. A gyűjtőmunka eredményeit teljes mértékben csak nyugdíjazása után tudta kibontakoztatni, és ekkor egymásután jelentette meg a szűkebb körű részköteteket. Fájdalom, halála megakadályozta az opus zárókövének elhelyezésében. Műve azonban így befejezetlenül is imponáló, és nélkülözhetetlen minden alapvető könyvtári munkával foglalkozó könyvtáros számára. Ez fogja megőrizni nevét.

Darabos Pál